

POD BLANÍKEM

Vydává Podblanické ekocentrum ČSOP a Muzeum Podblanicka • Ročník XV. (XXXVII.) • č. 4 • 2011

*Detail rekonstruované sochy Samsona ve vlašimském zámeckém parku
(foto: Jana Beranová; k článku na str. 7).*

Žižkovo náměstí ve Vlašimi dne 6. září 1902 během slavnostního odhalení pamětní desky P. Antonínu Norbertu Vlasákovi na jeho rodném domě čp. 133 (k článku na str. 14).

OBSAH ČÍSLA

Včelojed lesní na Podblanicku (P. Procházka)	2
Záchrana starých odrůd ovoce na Podblanicku (P. Jakubův).....	4
Obnovení studánky sv. Anny v Picírně u Rataj (J. Korn)	6
Socha „Samsona“ opět v parku (P. Pešout)	7
K historii Samsona (J. Moudrý)	9
Sázavská Atlantida (J. Košťák)	10
Manévry roku 1913 a aeroplány nad Vlašimí (J. Nusek)	10
P. A. N. Vlasák, kněz a spisovatel (1812 – 1901) (J. Moudrý)	13
Bludná cesta jednoho intelektuála (E. Renner)	14
Z historie ochotnického divadla v Daměnicích (S. Rýdlová)	16

PŘÍLOHA

Ze starších čísel

Jak si šel Václav Vlček ze Střechova do Kácova v zimě pro liniár (3)	I
---	----------

Regionální literatura

Vyšel almanach o výtvarných aktivitách na Vlašimsku (J. Urban)	II
Z historie Kamberka (R. Cáder)	III
Bůh vždycky zatřeše stavbou (M. Štědra)	III
Král komiků Vlasta Burian (J. Moudrý)	IV

Zprávy a sdělení

Zprávy ze Záchrané stanice pro živočichy (M. Musilová)	V
Podblanický plenér popatnácté (S. Příhoda, J. Urban)	VIII

Do tohoto čísla přispěli .....

Přehled plánovaných akcí Muzea Podblanicka a ČSOP Vlašim .....

X

X

Ročník XV. (XXXVII.), číslo 4, 2011
Vlastivědný čtvrtletník Benešovska,
Vlašimska, Voticka, Českého Meránu
a Dolního Posázaví.

První číslo Pod Bláníkem vyšlo v roce
1921. Po padesátileté odmlce bylo
roku 1997 jeho vydávání obnoveno.

Vydává Český svaz ochránců přírody
Vlašim a Muzeum Podblanicka
ve spolupráci s AOPK ČR, Správou
Chráněné krajinné oblasti Blánik.

Adresa redakce: Podblanické
ekocentrum ČSOP, Pláteníkova 264,
258 01 Vlašim

Tel./fax: 317 845 169, 317 845 965

E-mail: vlasim@csop.cz

Internet: www.csopvlasim.cz

Administrace: Dagmar Tlustošová

Redakční rada: Mgr. Radovan Cáder

Prof. RNDr. Lubomír Hanel, CSc.

Mgr. Václav Kovařík

PhDr. Jindřich Nusek

Ing. Pavel Pešout (předseda)

PhDr. Ivana Preislerová

Slávka Rýdlová

Milan Štědra

Mgr. Jan Urban

PhDr. Libuše Váňová

Ing. Jana Zmeškalová

Tiskne: VaMB s. r. o. Štěchovice

Uzávěrka tohoto čísla: 12. 9. 2011

Registrováno OkÚ Benešov, č. 43/97

Evidenční číslo MK ČR E 10738

ISSN 1213-1040

Cena: 18 Kč (DPH 10 %),

pro členy ČSOP Vlašim zdarma

Předplatné časopisu a inzerci lze
objednat na adrese redakce.

Název a logo Pod Bláníkem je národní
ochranná známka zapsaná v rejstříku
Úřadu průmyslového vlastnictví.

Časopis Pod Bláníkem a další
regionální publikace lze zakoupit
na následujících prodejních místech:

Benešov: Knihkupectví Daniela,
Masarykovo nám.; Infocentrum, Malé
nám.;

Jankov: Smíšené zboží,
Věra Houdková;

Kamberk: Smíšené
zboží;

Kondrac: Potraviny Macešková;

Louňovice p. Bláníkem: Infocentrum;
Smíšené zboží;

Načeradec: Potraviny
Hergeselová;

Sázava: Infocentrum;

Vlašim: Podblanické ekocentrum ČSOP
Vlašim; Muzeum Podblanicka, zámek
Vlašim; Knihkupectví Žízalová,
Komenského ul.; Podblanické
infocentrum, zámek Vlašim;

Votice: Infocentrum;

Zvěstov: Smíšené zboží Žák.

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

*právě jste otevřeli poslední letošní číslo jubilejního patnácté-
ho ročníku našeho vlastivědného časopisu. Věřím, že i tentokrát
v něm najdete příspěvky, které vás zaujmou. Rád bych vás upozor-
nil na článek Jaromíra Košťáka „Sázavská Atlantida“ přibližující
záměr továrníka Ing. Františka Janečka z roku 1925 na výstavbu
přehrady na řece Sázavě nad Kamenným Přívozem.*

*Záměr vybudovat přehradu na Sázavě na dolním toku v místě
čela zpětné eroze z údolí Vltavy, kde řeka v odolných horninách
v období středního a svrchního pleistocénu vytvořila sevřené údolí
až soutěskovitého rázu s velkým sklonem, vytrval v plánech vo-
dohospodářů téměř sto let. Ještě ve Směrném vodohospodářském
plánu z roku 1988 byla vodní nádrž „Medník“ zařazena jako
výhledová vodní nádrž s tím, že limity ve využití území (tj. potenci-
ální zátopa) se týkaly obcí Luka pod Medníkem, Hostěradice, Ka-
menný Přívoz a Borek. Tyto nádrže byly plánovány především pro
energetické účely, případně jako součást protipovodňové ochrany
(podobně jako Vltavská kaskáda). V posledních letech byly nově
definovány funkce údolních vodních nádrží. Významná část z nich
by měla být realizována jako opatření zmírňující dopady klima-
tické změny – tedy zadržování vody pro případ sucha a tlumení
povodní. V roce 2009 zpracovalo Ministerstvo životního prostředí
a Ministerstvo zemědělství tzv. Generel území chráněných pro
akumulaci povrchových vod. Tato území jsou celkem logicky
soustředěna především do horních částí toků. V tomto generelu
již přehrada „Medník“, ani jiná v oblasti dolního toku Sázavy
nefigurují. Řeka Sázava tak v této části, mimořádně atraktivní
pro rekreaci, zejména pro vodáky, zůstane uchována.*

*K výstavbě vodních nádrží je třeba dodat, že jako opatření
před povodněmi a suchem by měly být až poslední možnosti, re-
alizovanou po vyčerpání veškerých dostupných prostředků pro
nápravu přirozené retenční schopnosti krajiny formou přírodě
blízkých opatření a šetrného hospodaření. Stavba nádrží totiž
znamená zničení vodního toku a jeho nivy, vede ke ztrátě přiro-
zeného vodního režimu, k nevratnému poškození druhové rozma-
nitosti a ekologické stability. Zejména však stavba vodní nádrže
znamená zásadní zásah do osudů obyvatel, jejichž obydlí musí
ustoupit budoucí zátopě.*

***Uzávěrka dalšího čísla časopisu Pod Bláníkem (1. číslo XVI.
ročníku) bude 31. ledna 2012.** Uvitáme kratší i delší příspěvky
o přírodě, krajině, životním prostředí, historii, kultuře i současn-
ém dění na Podblanicku. Podělte se o své poznatky a dojmy
z malebného Benešovska, Vlašimska, Voticka, Dolního Posázaví,
Českého Meránu a České Sibiře. Příspěvky přijímáme v jakékoliv
písemné formě, vítáme v elektronické podobě na disketě nebo
e-mailem. Příspěvky, pokud možno, doplňte fotografiemi, pérov-
kami či jinými ilustracemi.*

Jménem redakční rady Vám přeji příjemné čtení.

Pavel Pešout

VČELOJED LESNÍ NA PODBLANICKU

Nejméně známým dravcem z těch, kteří na Podblanicu pravidelně hnízdí, je včelojed lesní. Myslivci jej často nerozpoznají od káně lesní, milovníci přírody jej obvykle považují za raritu.

Přeletující nebo kroužící včelojed se skutečně podobá káni lesní a spolehlivé určení vyžaduje delší praxi v terénu. Hlavními rozlišovacími znaky jsou užší křídla, delší ocas s nápadnou mezerou mezi tmavými příčkami u kořene a koncovou širší páskou a malá, dopředu vysunutá (tzv. holubí) hlava. Na počátku hnízdění a kupodivu ještě více v době, kdy má v hníždě již odrostlá mláďata, je možno pozorovat svatební lety. Jejich charakteristickým projevem je tzv. tleskání křídly, kdy ptáci stoupají vysoko do výšky a na vrcholu stoupání se několikrát za sebou dotknou křídly nad hřbetem. V tomto případě lze určit včelojeda dalekohledem i na velkou vzdálenost. Zbarvení druhu podléhá velké individuální variabilitě na spodní části těla od tmavohnědé, přes různě skvrnitou až po téměř bílou. Také sourozenci mohou být zbarveni zcela odlišně (viz obr.).

Včelojedi jsou přísně tažní, u nás je můžeme pozorovat přibližně od konce dubna do září. Během své migrace do Afriky využívají mnohem více než ostatní dravci při přeletu Středozemního moře mořské úžiny. K velkým koncentracím evropské populace dochází zejména na Gibraltar a Bosporu, kde počty táhnoucích ptáků jdou do tisíců. Část ptáků využívá jižní cestu přes ostrov Malta, což se mnohým z nich stává osudným. Nelegální lovci na Maltě jich každoročně velké množství postřílí. Na našem území včelojedi tak početná uskupení nevytváří, většinou migrují jednotlivě nebo v malých skupinách do deseti jedinců.

Pokud jde o potravu, jsou výrazně specializováni na zemní vosy a jejich larvy, které vyhrabávají. Doplňkově loví i jiný hmyz (např. čmeláky) nebo drobné obratlovce. Mláďatům přináší celé plástve, z nichž později některé vypadnou na zem a mohou tak při nálezů upozornit na obsazené hnízdo. To bývá zbudováno vysoko na stromech při okraji lesů nebo v polních lesících. Může také použít a opravit

Hnízdo včelojeda lesního. Sedlčansko, červenec 2009 (foto: L. Křížek).

Vypouštění včelojeda lesního (vyléčeného v Záchrané stanici pro živočichy ČSOP Vlašim) panem Martinem Kavanem neboli „pošťákem Ondrou“ ve čtvrtek 15. 9. 2011. Přizváním veřejnosti k vypouštění vyléčených zvířecích pacientů se Stanice snaží o osvětu veřejnosti. Lidé se tak mohou dovědět řadu informací o volně žijících zvířatech České republiky, o důvodech jejich hospitalizace a především se seznámit se způsoby prevence zraňování těchto zvířat (foto: L. Štefanská).

staré hnízdo jiných dravců, např. kání. Snůška nejčastěji probíhá od druhé poloviny května do počátku června a tvoří ji pouze dvě vejce. Mláďata dosahují vzletnosti v druhé polovině července nebo v srpnu. Takto posunuté období rozmnožování je adaptací druhu na výskyt vos v přírodě. V době výchovy mláďat staří ptáci nachází nejvíce specializované potraviny. Lovecké teritorium je větší než u káně, což je opět podmíněno dostupností hlavní potraviny, které najde potřebné množství na větším území.

Na Podblanicku se můžeme s včelojedem setkat na celém území, jeho výskyt se dá označit jako plošný. Početnost v hnízdní době lze odhadnout na desítky párů. Porovnáme-li ho s kání lesní, lze zastoupení obou druhů vyjádřit přibližným poměrem 1 : 10. Protože se lovecké revíry často překrývají, lze současně pozorovat i tři ptáky, kroužící nedaleko od sebe. Velmi světlí jedinci jsou zde řídkí. V nedávné minulosti se takto zbarvený včelojed zdržoval

např. v okolí Chobota a Čeliva. Většina hnízd nalezených na Podblanicku byla postavena na jehličnanech. Hnízdění na lipě bylo prokázáno v odlehle části konopišťského parku a na Sedlčansku.

Včelojedi jsou občasnými pacienty záchraných stanic. Záchraná stanice pro živočichy ČSOP Vlašim během letošního léta přijala v krátké době hned tři ptáky. Prvním byl dospělý jedinec nalezený 11. července nedaleko obce Běllice na Neveklovsku. Jeho zranění bylo natolik vážné, že mu muselo být amputováno křídlo, a proto zůstane ve stanici natrvalo. Zbývající ptáci byla mláďata, která byla nalezena na zemi v lese, pravděpodobně byla shozena při větrných bouřích. První z nich pochází z okolí Slavošova na Kutnohorsku, druhé bylo přivezeno do stanice z Velkopopovicka. Obě mláďata přežila pád bez vážných zranění a budou vypuštěna zpět do přírody.

Pavel Procházka

ZÁCHRANA STARÝCH ODRŮD JABLONÍ A HRUŠNÍ NA PODBLANICKU

Na okrese Benešov se v současné době nachází řada alejí, jejich pozůstatků a jednotlivě stojících ovocných stromů, které dosahují značného věku. Mnohé z nich jsou na pokraji zániku. Některé z těchto stromů mohou patřit mezi staré odrůdy či dokonce krajové odrůdy Podblanicka. Bohužel v současné době není zmapován konkrétní výskyt jednotlivých odrůd. A kvůli již zmíněnému vysokému věku stromů hrozí jejich odumření, nebo odstranění ze strany majitelů. To by znamenalo celkovou ztrátu některých starých a krajových odrůd ovocných stromů na Podblanicku. Někdo by se mohl ptát, proč vůbec staré odrůdy zachraňovat, když dnes obchodní řetězce nabízejí moderní odrůdy jablek. Důvodů je hned několik: Staré odrůdy lze chápat jako významné dědictví, které nám tu zanechali naši předci. V obchodních domech lze dnes sice zakoupit na pohled krásná jablka, která jsou jedno jako druhé, ovšem po chuťové stránce jsou nevýrazná a často ani ne příliš chutná. Naopak u starých odrůd lze objevit velice výrazné a zvláštní chuťové kombinace. Dále se u dnes prodávaných odrůd užívá velké množství chemických prostředků, aby jablka byla vzhledově atraktivní a nedocházelo ke strupovitosti

plodů. U některých starých odrůd se můžeme setkat s přirozenou rezistencí proti strupovitosti a dalším chorobám, a proto není zapotřebí provádět chemické ošetření anebo ho provádět v menší míře. V dnešní době bohužel není reálné, aby se v obchodech dala koupit jablka starých odrůd, která sice nejsou dokonalá po vzhledové stránce, ale zato výborná a rozmanitá po stránce chuťové. Je ale možné vracet tyto odrůdy zpět do krajiny v podobě alejí a stromořadí podél cest, kam se vydává dnes stále více lidí za odpočinkem a rekreací.

Snahu zachránit toto dědictví v podobě starých odrůd má ČSOP Vlašim již od roku 1999, kdy se organizace zapojila do celostátního programu ČSOP „Záchrana krajových odrůd ovocných dřevin“. (Více o tomto programu se lze dozvědět v Metodice Českého svazu ochránců přírody č. 4 – Záchrana starých a krajových odrůd ovocných dřevin či v článku M. Lempochnera a P. Pešouta v Pod Blánikem č. 2007/4.)

V roce 1999 začalo podrobné mapování a určování vzorků starých a krajových odrůd jablek a hrušní na Podblanicku. Mapování spočívá v odebrání vzorků (plodů jaderovin) z již dříve vytipovaných

Roztříděné vzorky starých odrůd jablek ze sadu v Kvašťově.

Přístřešek pro ovce vybudovaný ČSOP Vlašim v sadu krajových odrůd v Jetřichovicích.

sadů a stromořadí na bývalém okrese Benešov. U každého vzorku je zaznamenána poloha stromu (v programu ArcGis), a tím je zaručeno přesné zpětné dohledání pro případ odebrání roubů. Mapování starých odrůd je značně komplikované z několika důvodů. Jedním z nich je stáří a zanedbaný stav stromů, které plodí velice sporadicky a kvalita vzorků u takto zanedbaných stromů není příliš vysoká. Dále je poměrně obtížné určit konkrétní odrůdu. Každý rok je takto zmapováno několik desítek stromů a z tohoto počtu se podaří určit pouze několik jednotlivých odrůd.

Jádroviny mají řádově stovky odrůd, a určit tak konkrétní odrůdu je nelehkým úkolem i pro zkušeného odborníka. Proto se snažíme spolupracovat se sadaři na Podblanicku, kteří odrůdy ve svých sadech znají, a odpadá tak problém s určováním. Bohužel mnoho sadů v našem zájmovém území je již dnes bez majitelů, a proto ČSOP Vlašim navázal v minulých letech spolupráci s pomologem Ing. Stanislavem Bočkem, Ph.D., který působí na Mendelově univerzitě v Brně. Nasbírané vzorky jsou vždy zaslány spolu s fotodokumentací stromů k následnému určení. V roce 2011 se podařilo též navázat spolupráci s paní J. Rosolovou, která ČSOP pomohla vyhledat velice zajímavé vzorky v okolí Podlesí nedaleko Neustupova. Každá takováto spolupráce je pro nás velice cenná.

Po úspěšném určení odrůdy jsou ze stromu odebrány rouby, které jsou naroubovány do sadu starých krajových odrůd ČSOP Vlašim, který se nachází jižně od obce Jetřichovice na Sedlecko-Prčicku. Tento sad krajových odrůd, byl založen v roce 2000 ve spolupráci s majitelem jetřichovického panství Ing. O. Srbem, který k tomuto účelu poskytl vhodné pozemky. Rozloha sadu jsou přibližně dva hektary a celkově bylo do sadu vysazeno okolo 260 podnoží (Lempochner, Pešout 2007). Pro naroubování je celkem připraveno 198 podnoží jabloní a 38 podnoží hrušní. Každý určený, ale i neurčený zajímavý vzorek je naroubován na minimálně tři podnože. Z tohoto vyplývá, že v sadu je možné podchytit okolo 60 odrůd jabloní a 30 odrůd hrušní. Celkem bylo zatím do sadu naroubováno 33 známých odrůd jádrovin a 12 odrůd, které dosud nebylo možné určit a bylo nutné provést jejich přenos. Jmenovitý výčet odrůd viz Lempochner, Pešout (2007). ČSOP Vlašim provádí v sadu každoroční údržbu v podobě sekání trávy a stříhu roubovanců. V roce 2011 bylo dokončeno ohrazení sadu a v dalších letech bude na pozemku prováděna extenzivní pastva ovcí. Na jaře roku 2011 bylo provedeno naroubování osmi odrůd, které byly určeny na podzim roku 2010. (Bohužel všechny tyto nově přenesené rouby pomrzly při pozdních mrazech ve dnech 3. – 10. května 2011, kdy teploty dosahovaly až -8°C a bude třeba roubování provést znovu v roce 2012.)

Dlouhodobým cílem ČSOP Vlašim je podchytit maximální počet odrůd starých a krajových odrůd Podblanicka a postupně navracet tyto odrůdy zpět do krajiny v podobě alejí a stromořadí. Do dnešních dnů ČSOP Vlašim vysázel několik stovek kilometrů alejí!

Jak již bylo zmíněno výše, program záchrany starých a krajových odrůd se neobejde bez místních spolupracovníků. Proto jsou vítáni všichni, kteří

mají zájem se na tomto programu podílet. Pokud máte na zahradě, či někde v blízkosti starou jablonoň nebo hrušeň, ozvěte se nám buď osobně v Podblanickém ekocentru ČSOP, Pláteníkova 264, Vlašim nebo na e-mail: pavel.jakubuv@csop.cz, případně na těchto telefonních číslech: 602 665 407, 317 845 169.

Pavel Jakubův (foto: autor)

OBNOVENÍ STUDÁNKY SV. ANNY V PICÍRNĚ U RATAJ

Studánka je zaznamenána na starých mapách a nejstarší pamětníci z Trhového Štěpánova a Rataj vzpomínají na osvěžující vodu při senoseči nebo práci v lese. Na dlouhá léta studánka ztratila na významu, zarostla keří, zmizela z pohledu, ale nikdy z paměti lidí.

Hasiči z Trhového Štěpánova studánky v okolí dohledávají a obnovují. Součástí obnovy studánky je vždy i malá slavnost s jejím zasvěcením některému světci. V tomto případě byla studánka zasvěcena sv. Anně.

Slavnosti se v neděli 7. srpna 2011 zúčastnilo kolem sta občanů z Trhového Štěpánova, Rataj i okolních obcí. P. Marek Martiška, MIC, farář v Trhovém

Štěpánově, studánku posvětil. Připomněl život sv. Anny, která je patronkou manželství, a vyzdvihl její úlohu, která je v dnešní době zvláště aktuální.

Svémi vstupy oslovili přítomné starostové z Trhového Štěpánova, Rataj a Kladrub. Ocenili záslužnou práci hasičů a poděkovali jim za obnovu studánky i uspořádání této nedělní slavnosti.

K dobré náladě přispěl svou hrou na harmoniku a zpěvem pan Bohuslav Vlasák z Kalné. Setkání se protáhlo do pozdních odpoledních hodin a přispělo k přátelskému sblížení obyvatel sousedních vesnic.

Josef Korn (foto: Jaromír Vlček)

Sv. Anna a sv. Jáchym byli podle tradice rodiče Panny Marie, a tudíž prarodiče Ježíše Krista. Sv. Anna se stala patronkou manželství, horníků, mlynářů, tkalců a krejčích. Svátek sv. Anny byl stanoven papežem Řehořem XIII. společně se svátkem sv. Jáchyma na 26. červenec.

SOCHA „SAMSONA“ OPĚT V PARKU

V Pod Bláníkem č. 1/2010 jsme informovali o projektu obnovy a rekonstrukce sochy Samsona, resp. Herkulova sloupu, který stojí na skále nad řekou Blanici ve vlašimském zámeckém parku. Originál Herkulova sloupu je vysoký nad zemí 320 cm a váží přibližně 2,5 tuny. Je zhotoven neznámým autorem z jemnozrnného pískovce mšenského typu a v parku umístěn zřejmě kolem poloviny 19. století. Socha byla na skále zapuštěna 40 cm pod úroveň terénu, její stav byl značně problematický. Vážně byla narušena statika sloupu, povrchová eroze a postupné obrušování kamenného materiálu vandaly zapříčinilo zeslabení sloupu i jeho horní části. V minulosti byl sloup zpevněn (zesílen) vrstvou hlazeného betonu. Toto opatření částečně vyřešilo statické zajištění, nastal však další problém. Pod neprodyšnou betonovou vrstvou začalo docházet ke zvyšování koncentrace solí, způsobujících degradaci kamene. Povrchová modelace sochy je značně poškozena množstvím vrypů od vandalů. Před časem došlo k odlomení

celého předloktí pravé ruky a pravé části hlavy.

Socha Samsona bezesporu patřila k nejohroženějším dochovaným památkám v parku. Proto Český svaz ochránců přírody Vlašim inicioval v roce 2009 jeho obnovu a zadal restaurátorský průzkum. V závěru roku 2009 pro Město Vlašim, které je vlastníkem sochy, zpracovali vlašimští ochránci přírody žádost o finanční podporu na obnovu sochy z Programu záchrany kulturního dědictví Středočeského kraje. Z důvodu velmi špatného stavu sochy bylo nakonec po konzultaci s památkáři rozhodnuto, že bude socha sejmuta, restaurována a originál bude umístěn v areálu zámku. Na jeho místo nad Blanici bude zhotovena kopie s pískovce odpovídající původnímu Herkulovu sloupu před poškozením vandaly.

Kopii sochy vlašimského Herkula provedl akademický sochař Daniel Talavera. Je zhotovena z jemnozrnného hořického pískovce, vylomeného z kvalitní spodní vrstvy lomu v Podhorním Újezdě u Ostroměře. Sochař si v lomu vybral blok kamene

V letech 2010 a 2011 se podařilo zajistit prostředky na obnovu sochy. Snímek zachycuje instalaci kopie dne 12. 11. 2011 (foto: Stanislav Vrtiška).

Z válcovitého do země zapuštěného sloupu vyrůstá mýtická polopostava Herkula, držící v obou rukách balvan (foto: Jana Beranová).

o rozměrech 350 x 154 x 90 cm vážící 9 tun. Předem bylo nutné provést pracovní model s rekonstrukcí chybějících částí. Vzhledem k obtížné manipulaci s originálem byl zhotoven sádrový odlitek postavy Herkula, na kterém byla provedena rekonstrukce chybějících částí (obličej a vlasy, prsty levé ruky, ceká pravá ruka, chybějící modelace hrudi atd.). Při rekonstrukci autor maximálně respektoval dochované fragmenty původní modelace. Inspiraci čerpal převážně v barokním sochařství, vycházel z charakteru dochovaných částí, anatomie atd. Hledání tvaru probíhalo nejen při zhotovení sádrového modelu, ale i při samotné práci v kameni. V průběhu díla konzultoval s kolegy a historiky umění. Přípravné práce, mezi které patřilo zhotovení sádrového odlitku, pořízení fotodokumentace, návštěva archivů, konzultace, rekonstrukce chybějící modelace na sádrovém odlitku, příprava pracoviště a potřebného nářadí, trvaly přibližně čtyři měsíce, práce v kameni asi pět měsíců.

Kopie sochy Samsona instalovaná na původní místo na skále nad Blanicí má výšku 3,2 m a hmotnost 4,3 tuny. Aby nedošlo při převozu a následném osazení na původní místo k přelomení sochy „v pase“, byla zde ponechána značná rezerva kamene, kterou Daniel Talavera ještě upraví spolu s výztuhou pravé ruky přímo na místě. Instalace kopie sochy byla vzhledem k hmotnosti a objemu ve zdejším složitém terénu mimořádně náročná, spolupracovalo na ní několik nadšenců, zejména Filip

Kopie sochy Herkula vytvořil akademický sochař Daniel Talavera, autor obnovené a opravené sochy Záboje na Žižkově náměstí ve Vlašimi (foto: Stanislav Vrtiška).

Pazdera, Jakub Hostek, Josef Vosátka, Jiří Kohout, Miroslav Podhorský, František Kubín a další.

Poděkování na závěr patří prof. Zdeňku Seidlovi za podporu projektu na Středočeském kraji a Městu Vlašim, zejména pak Zdeňku Dvořákovi za celkovou organizaci. Nyní nezbyvá než nám všem popřát, aby nádherná socha Samsona zdobila skálu na Blanicí co nejdéle a byla ušetřena zásahů vandalů.

Pavel Pešout

K HISTORII SAMSONA

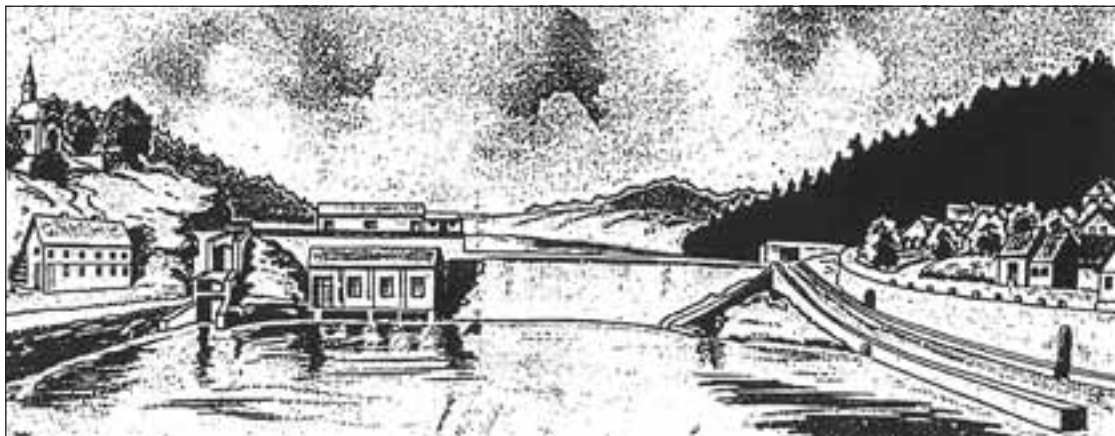
Kdy přesně socha vznikla, není známo. Socha zde pravděpodobně nestála v době, kdy vznikaly soubory kolorovaných rytin zámeckého parku Václava Aloise Bergera podle kreseb Antonína Pucherny (vydané v roce 1805 péčí Franze Karla Wolfa) a nekolorovaných rytin Franze Hoffmanna (bez datace), neboť mezi nimi socha Samsona není. Nabízí se tudíž hypotéza, že mohla vzniknout až někdy kolem poloviny 19. století.

K soše Samsona se váže pověst tradovaná léta mezi vlašimskými občany, kterou jsem také slyšel od svých rodičů: Samson byl neobvykle velký a silný muž. Po namáhavé práci, když přišel domů, se vždy rád hodně najedl. Jeho žena mu jednoho dne uvařila jeho oblíbené jídlo, velké knedlíky, ty však byly tentokrát poněkud tvrdé, že nešly téměř jíst. Samson se rozzlobil a knedlíky začal zahazovat ze skály do řeky. Jelikož se s jídlem zacházet takto nemá, s posledním knedlíkem v ruce zkameněl.

Připomeňme si také biblickou postavu Samsona. Jeho jméno pochází z hebrejštiny „šimšon“ – volně přeloženo „syn slunce“. Jeho podrobný příběh je popsán v Bibli, ve Starém zákoně v Knize Soudců (kap. 13 až 16), podle které Samson žil v době, kdy Bůh potrestal Izraelity tím, že je vydal do područí Filištejců (střední Palestina – 11. stol. př. n. l.), neboli Filistinských. Milenka Samsona Dalila, dcera nepřítelů, vladaře Filistinských jej však zradila. Na oslavu vítězství nad Izraelity přivedli do paláce Filistinských také i spoutaného Samsona. V ten okamžik se v něm objevila velká síla a celý palác pobořil, tam zahynul on i jeho nepřítel. Samson je něco jako postava Herkula – využívá obrovskou sílu v boji s nepříteli a vítězí v hrdinských soubojích.

Výklad či záměr někdejšího zřízení sochy Samsona v našem parku se nám nabízí různý. Je jen na čtenáři, co si vybere.

Josef Moudrý

Přehrada měla být opatřena zdymadlem a propustí pro vory.

SÁZAVSKÁ ATLANTIDA

Titulek Sázavská Atlantida použil Jan Morávek v Pražském ilustrovaném zpravodaji (č. 436, str. 6, první třetina minulého století) a doplnil ho několika fotografiemi např. na Kamenný Přívoz se starým Jiříkovým mlýnem a dovětkem, že toto vše bude zatopeno přehradou situovanou asi tři sta metrů proti proudu nad kostelíkem sv. Ludmily.

Kamenný Přívoz žil svým poklidným rytmem mezi periodami velkých vod čili povodní. K jeho pracovitému lidu patřili voraři, kameníci i lesní dělníci. Leckdo se pokoušel něčím tenhle chudý, ale půvabný kout zvelebit. Až stavba mostu a příchod železnice leccos daly, ale postupně i vzaly, třeba vorařinu.

První vlašťovkou přinášející vysněné změny se stalo sanatorium v Prosečnici, které sem přivedlo nemocné tuberkulózou. Na druhé straně stavba přinesla práci a leckdo se v sanatoriu uchytil, třeba v zahradnictví nebo pomocných službách. Konopišský pán zase nechal ve svých lomech zaměstnat spoustu lidí – nabídl jim sice dřinu, ale také trvalý peníz, protože dobře opracovaná žula putovala až do Vídně i jinam.

Veliký rozruch vzbudil plán přehrady Sázavská Atlantida situované kousek nad Kamenný Přívoz. V pozadí stál úspěšný pražský podnikatel Ing. František Janeček, který své jmění vložil do výroby motocyklů značky Jawa. Než se usadil v týneckých

Brodčích, hledal místo k uplatnění svého kapitálu. Na projektu přehrady na Sázavě se podílela pražská stavitelská firma „Ing. Hlava a Dr. Kratochvíl“ už v letech 1925 až 1927. Dílo svým vznikem mělo předběhnout vltavskou přehradní kaskádu ve Vraném a Štěchovicích, dokonce mělo mít pokračování mezi Žampachem a Pikovicemi – tunelem se měla voda obou řek částečně spojit ještě před soutokem nedaleko Davle.

Dravý tok Sázavy by spoutala přehrada pro dva a půl milionu kubických metrů vody a hladinu zvedla o necelých dvacet metrů. V přehradní hrázi o délce 80 metrů byly projektovány dvě propusti – vpravo pro vory a na straně pod kostelíkem sv. Ludmily pro lodě (až pro 1200 brutto registrovaných tun, t.j. cca 3400 m³) – a také elektrárna s třemi turbinami o výkonu téměř 8000 koňských sil (cca 5,5 MW). S komunikací na koruně Sázavské Atlantidy se nepočítalo.

Lákavá utopie tenkrát naháněla vrásky trampům a milovníkům přírodně romantických krás tohoto kraje, jehož podstatná část by nenávratně zmizela.

(Volně podle připravovaného Povídání z Čerčan do Davle.)

Jaromír Košťák (obr.: archiv autora)

MANÉVRY ROKU 1913 A AEROPLÁNY NAD VLAŠÍMÍ

Ve dnech 11. až 17. září 1913 proběhly poslední velké manévry rakousko-uherské armády. Podle Tábora, jako organizačního střediska, byly nazývány „u Tábora“ či „v jižních Čechách“. Jejich severní

hranice ale vedla u Benešova, přes Vlašim a Soutice až k Ledči nad Sázavou a Humpolci. Manévry, které měly „podati obraz skutečné bitvy“, tak zasáhly větší území Podblanicka. Průběh řídil následník trů-

nu František Ferdinand d'Este, neboť císař se již od roku 1909 „císařských manévřů“ neúčastnil. Pro arcivévodu byl upraven zámek barona Nádherného v Chotovínách. Do akcí se zapojilo téměř 120.000 mužů s důrazem na „vyzkoušení různých novot a zařízení, v posledních dobách v armádě zavedených“. Hlavní roli hrály „výzvědná služba aeroplánů a balonů, rychlé doručování zpráv pomocí jiskrové (bezdrátové) a optické telegrafie“ i „obstarávání rychlé a bezvadné dopravy střeliva a proviantu postupujícímu vojsku.“ Podblanicko bylo zázemím útočící severní (modré) armády generála Brudermanna, která 10. září překročila u Kolína Labe. Dne 13. září dosáhly pěší oddíly čáry Jemniště – Zdislavice – Křivsoudov, jezdecká divize Vlašimi a Louňovic. Obranná jižní (červená) armáda generála Auffenberga směřovala od Tábora. Jednotky u Miličina chránily červené posily dopravované železnicí. „Válečný stav“ byl vyhlášen až o půlnoci 13. září a první srážka proběhla u Křelovic 14. září kolem čtvrté odpoledne. Vedle dělostřelectva, jízdy a pěchoty se

zapojilo i „oddělení zeměbrancecké na kolech“. František Ferdinand tehdy přihlížel vítězství „modrých“.

Zároveň se jejich 9. sbor přesunul do „Votic – Jankova“ a 18. sbor do „Kamberku – Šlapanova“. Jedna pěší divize postupovala k Voticům a dvě další v okolí Načeradce. Vlašim se tehdy podobala „táboru vojenskému“. Ulice „ve městě i silnice“ byly přeplněny „vojskem jízdním i pěším, vozy se zásobami, vojenskými automobily osobními i nákladními.“ Přesuny vojsk naznačovaly, „že mezi Vlašimi, Vožicí a Votici dojde k utkání obou armád.“ Ráno 15. září se však jádro modré armády objevilo u Miličina. Velká bitva se odehrála kolem druhé odpoledne u Borotína ve prospěch „červených“. Vedlejší boje u Ratibořských Hor byly přerušeny jako nerozhodné. Dne 16. září armády složitě manévřovaly, aby otočily frontu „na severozápad“ a mohly nacvičit společný atak nepřítele. František Ferdinand jako „generální inspektor veškeré ozbrojené moci“ a velitel manévřů zadal situaci, kdy „červená strana“ se zastavila na cestě od Jihlavy a očekávala

*Radiotelefonická stanice během neurčených rakousko-uherských manévřů.
Převzato: Österreich-Ungarn in Waffen. Wien 1916.*

Němečtí vojáci s balonem typu Parseval-Sigsfeld (kolem 1912). Stejný používala rakousko-uherská armáda (foto: archiv Petera Harta).

posily „proti severnímu křídlu na výšinách západně od Blanického potoka tekoucího od Mladé Vožice ke Kamberku a Louňovicím.“ Společný útok proti nepříteli (9. sboru) vedl 17. září sám arcivévoda. Jeho vlastní 3. a 4. sbor měly napadnout jižní křídlo „mezi čarou Mladá Vožice – Nová Ves – Milčín a mezi potokem Vlášnickým.“ Efektivní podívanou tehdy sledovala i manželka Žofie s dětmi. Manévry byly ukončeny v 11.35 h. a arcivévoda v rozkazu uvedl, že jej „po každé stránce ... úplně uspokojily.“

Vedle bezdrátových telegrafů či nákladních automobilů byl zdůrazňován význam letadel. Červená i modrá armáda měla „po dvou parcích vzduchoplaaveckých.“ Sestávaly vždy „ze čtyř aeroplánů, dvouplošníků systému Lohnerova, k činné službě určených a dvou aeroplánů rezervních.“ Vybaveny byly převážně „motory Daimlerovými o 90 k. s.“ a každý měl „svůj dopravní vůz“ pro zřízení stanového hangáru. K letadlu patřily i vozy na přepravu

pomocného družstva, nově dodané firmou Praga. V každém parku byl „velitel, 4 polní piloti, 4 výzvědní důstojníci, jeden technický důstojník a 80 – 100 mužů.“ Právě letecká technika se významně uplatnila v širším prostoru Vlašimi a Soutic. Ve Vlašimi již 11. září umístila severní armáda pozorovací posádkový balon typu Parseval-Sigsfeld. Měl objem 540 m³, délku 15 m, průměr 6 m a pro svůj tvar byl přezdíván „jitrnice“. Dne 12. září dopoledne bylo u Vlašimi smontováno sedm letadel, dopravených zřejmě vlakem z Benešova. Odpoledne zahájily zkušební lety „aeroplány Bote, Bub a Bella“. Bote, pilotovaný poručíkem Mandlem, „podnikl tři lety několikaminutové.“ Bub provedl „20 minut trvající let okružní.“ Všechny stroje byly s hangáry umístěny „na širé pláni prostírající se mezi silnicí vožickou a vlašimskou ‘Spravedlností’, na místě jak pro vzlet, tak pro přistání velice příhodném.“ Letadla měla na pozici zůstat až do konce manévrů. Reportéři připomínali velký zájem „shromážděného obecnstva“ z Vlašimi a okolí, „neboť většina diváků létadel dosud v činnosti neviděla“. Dne 14. září, již za „válečného stavu“ byla Vlašim svědkem dvou leteckých nehod. Při startu letadla „odléto jedno z koleček, takže aeroplán se překotil a tak pochroumal,“ že již nemohl být nasazen. Druhý stroj při sestupu „nalézaje se již na zemi narazil na strom a také se porouchal,“ ale byl během dne opraven. Ve čtvrt na tři odpoledne se také nad Vlašimi objevil „nepřátelský“ letoun jižní armády, „jenž když dospěl na sever od Vlašimi, přivítán byl salvou z rychlopalných pušek, takže okamžitě se obrátil.“

Důležitou základnou severní armády byly Soutice. Generál Rudolf rytíř Brudermann tu tábořil 13. a 14. září a po celé manévry v obci sídlila „telegrafní a telefonní stanice“ s „radiotelefonním oddělením“ a také „letecké oddělení“ (Luftschifferabteilung). Zahrnovalo pět „aeroplánů“ s názvy „Quitta“, „Delibat“, „Delphin“, „Don Juan“ a „Don Quichotte“. Tři z nich sledovaly 14. září pozice jižní armády před srážkou u Křelovic. Dne 15. září přistálo během průzkumného letu u Soutic šest „vlašimských“ letadel. Kolem čtvrté odpoledne „se vrátili piloti do Vlašimi, aby referovali o svých pozorováních.“

Dobová periodika líčila „manévry v jižních Čechách“ podrobně. Sledovala zvláště technické novinky, díky nimž se „celý obraz bitevní změnil v posledním desetiletí velmi radikálně.“ Technika přilákala i zahraniční pozorovatele z Německa, Itálie, USA, Velké Británie, Francie, Belgie, Švédska, Švýcarska, Rumunska, Srbska (!), Turecka, ale i Japonska, Siamu a Chile. Za necelý rok se však

ukázalo, že šlo o poslední velké manévry. Bosenského cvičení se v červnu 1914 účastnilo jen 19.768 mužů a symbolickou tečkou byl atentát na Františka Ferdinanda. Skutečnou generálkou před vypuknutím války tak zůstaly manévry v září 1913. Zvláště v letecké rovině byly významně spojeny s Podblanickem. Jeho obyvatelé mohli v akci vidět téměř

dvě třetiny c. a k. leteckých jednotek (K. u. k. Luftfahrtruppen).

Jindřich Nusek

Z dobových zdrojů:

Bohemia, 15. 9. 1913 (č. 253).

Národní politika, 12. 9. – 18. 9. 1913 (č. 250 – 256).

P. A. N. VLASÁK, KNĚZ A SPISOVATEL (1812 – 1901)

Je známou, písemně i ústně rozšířenou pravdou, že mezi nejrozšířenější národní buditele patřili naši staří vlastenečtí kněží a učitelé, především ale kněží, poněvadž oni za tehdejších dob vynikali vzdělaností. Kněží pracovali téměř ve všech oborech vědy, zejména ale v dějinách naší vlasti a jazykovědě, pěstovali naši mateřštinu, zvelebovali ji a vštěpovali lidu lásku k ní. Jedním z nich byl bezesporu také P. Antonín Norbert Vlasák.

Věnujme tomuto vzácnému člověku vzpomínku při příležitosti jeho 200. výročí narození, který užíval ve svém velice obširném literárně historickém díle své příznačné motto: „*Poznej svou vlast a budeš ji milovati.*“

P. Antonín Norbert Vlasák se narodil dne 10. ledna 1812 ve Vlašimi v domě čp. 133 na Velkém nyní Žižkově náměstí jako prvorozený syn ze sedmi dětí svobodníka – pekařského mistra Jana Vlasáka a jeho ženy Veroniky, rozené Lokajové. Pamětní deska na jeho rodném domě, odhalená dne 6. 9. 1902, dosud připomíná tuto skutečnost. Jen den narození na této desce není správné (13. ledna 1812), potvrzuje to matrika narozených města Vlašimi z let 1789 – 1822, která uvádí den křtu 11. 1. 1812.

Když byly Vlasákově necelé tři roky, odstěhovala se celá rodina do města Prčice. Již jako chlapec hrál a zpíval na kůru v kostele sv. Vavřince v Prčici. Jeho nadání si povšiml učitel Václav Král a tato okolnost ovlivnila jeho další život.

Již v deseti letech byl přijat jako zpěvák – vokalista do premonstrátského kláštera na Strahově v Praze. Zde měl zajištěnou obživu, ošacení a hlavně další vzdělání. Zde také chodil do farní školy na Strahově a pak na Malostranské gymnázium. Na mladého Vlasáka silně zapůsobilo setkání v klášteře na Strahově v roce 1826 s národním buditelem Josefem Dobrovským. Měl příležitost chodit do strahovské knihovny, tam také čerpal mnohé historické znalosti. Druhé jeho křesní jméno Norbert dostal po kmotrovi a připomíná zakladatele premonstrátů sv. Norberta, jakož světec je pochován na Strahově.

V roce 1832 vstoupil do semináře a rozhodl se stát knězem. Po dokončení teologických studií byl v roce 1836 vysvěcen na kněze. Po té se dostal jako kaplan do svého rodiště Vlašimi, kde byl v té době vikářem Jiří Desiderius Wender (1812 – 1849). Stal se po celý život horlivým knězem.

P. A. N. Vlasák za čas odešel z Vlašimi jako lokalista do nedalekého poutního místa Hrádek a od roku 1844, kdy byl Hrádek povýšen na farnost, se tam stal farářem. Zde vstoupil také do veřejného života. Po revolučním roce 1848 se stává prvním starostou obce Ctiboh a Hrádek. Na faře na Hrádku, téměř v ústraní světského ruchu, se rozvinula Vlasákova historicko – badatelská činnost. Zúčastnil se také aktivně slavnosti na hoře Blaník, při odvážení kamene do základů Národního divadla v Praze.

Portrét P. Ant. Norberta Vlasáka
(z Pamětní knihy města Vlašimi z let 1870 – 1902).

P. Antonín Vlasák

Náhrobek z hrobu P. A. N. Vlasáka z bývalého vlašimského hřbitova (foto: archiv autora).

V roce 1852 započala jeho spisovatelská činnost, nejprve v časopise „Lumír“ a také v časopise „Památky archeologické a místopisné“. Vlasák se znal i s Františkem Palackým a spolu čerpali z církevních pramenů, tzv. konfirmačních knih. Hlavní Vlasákovo dílo má název: „Bibliotéka místních dějepisců“ pro školu a dům. *Nástin statisticko – historicko – archeologický*. Dílo má mnoho svazků: Jsou to okresy Votický, Vlašimský, Neveklovský, Sedlčanský, Sedlecký v Tábořsku, Dolno-Kralovický v Časlavsku a Uhlířsko-Janovický. Vlasák tyto svazky začal vydávat od roku 1873 v malém pražském knihkupectví Fr. A. Urbánka s co nejnižší prodejní cenou. Vlasák pak často chodil a knihy sám prodával, byl v této věci neobyčejně obětavý. Tímto výčtem uvedených titulů zdaleka nekončí jeho publikační činnost. Prameny ke svým pracím získával A. N. Vlasák v archivech, osobní návštěvou měst, vesnic a hradů, studiem nejstarší i novější topografické literatury, starých listin a archivech, zemských deskách a dalších pramenů. Byl spolužákem čes-

kého básníka Karla Hynka Máchy, se kterým rád chodil na výlety na různé hradky.

V roce 1865 byl A. N. Vlasák za venkovské obce tehdejšího vlašimského okresu zvolen členem zastupitelstva a byl jím až do roku 1881. Začal psát Pamětní knihu města Vlašimi a Domašína a stal se také čestným občanem těchto dvou obcí. Vlasák se ve své přirozené skromnosti nikdy netlačil do popředí, pracoval v převážné míře bez nároku na uznání, prost veškeré okázalosti a malicherné ctižádosti. Arcibiskupská konsistoř jej jmenovala v roce 1881 sekretářem vlašimského vikariátu a o rok později, u příležitosti 50. jubilea své kněžské a spisovatelské činnosti, arcibiskupským notářem. Taktéž Čtenářský spolek ve Vlašimi jej v roce 1885 jmenoval prvním čestným členem.

Na podzim roku 1886 odešel farář A. N. Vlasák na zasloužilý odpočinek, odstěhoval se z hradecké fary do svého rodiště do Vlašimi, aby zde strávil poslední léta svého velice plodného života. Zde také v nedožitých devadesáti letech dne 7. prosince 1901 zemřel. Později byla po něm pojmenovaná jedna z vlašimských ulic.

Sám P. Antonín Norbert Vlasák kdysi napsal: „*Dějiny se pojí nynější Čechy s někdejšími, vyjasňuje se mlhou zastřena dávnověkost, dědiny nabývají historické zajímavosti, toliké hradky a tvrze vzpomínáním na historické osoby a rody v nich bydlivší opět obživnou, a tím se nové pouto uvine, jež krajany naše k vlasti mocněji nad jiné vázati má.*“ Tímto vyznáním se naplnil celý jeho bohatý plodný dlouhý život.

Josef Moudrý

Literatura:

- Hlasy od Blánika, Vlašim, 1939, Antonín Šavřda.
 Sborník vlastivědných prací č. 14/1973, Ludmila Pánková, Jaroslav Pánek, Vlastivědné dílo Antonína Norberta Vlasáka.
 Reprint A. N. Vlasáka, Okres Sedlecký, Sedlec-Prčice, 1994, Životopis P. A. N. Vlasáka, P. Antonín Odvárka. Podblanickou minulostí, Praha 1996, s. 74-76, Jaroslav Pouzar.
 Vlašim po stopách předků, Vyšehrad, 2006, s. 261-5, Jan Svoboda, Josef Moudrý.

BLUDNÁ CESTA JEDNOHO INTELEKTUÁLA

Jméno historika Jaroslava Charváta se hojně vyslovovalo v oboru historiografie a školství v celém poválečném období, až do „normalizačních“ sedmdesátých let. Stovky učitelů dějepisců se s Charvátlem setkali na vysoké škole, tisíce žáků provázely jeho

učebnice. Jaroslav Charvát sňatkem s Emou Sedláčkovou přibyl do Benešova a město se stalo jeho „trvalým bydlištěm.“

Charvátovu cestu životem a jeho místo v historiografii sleduje docent Jihočeské univerzity Bohumil

Jiroušek (*1972) v monografii Historik Jaroslav Charvát v systému vědy a moci. Jiroušek pochází z Radošovic u Bystřice, roku 1990 maturoval na benešovském gymnáziu. Téma historik Charvát mu bylo tedy i krajansky blízké. Zároveň má k jeho zpracování i potřebnou erudici a autorskou zkušenost. Napsal zdařilé monografie o Ant. Rezkovi, Jar. Gollovi, Jos. Mackovi, podílel se na knize o české marxistické historiografii.

Monografii začíná Jiroušek statí o českém marxistickém dějepisce. Uvádí zásadní názory marxistů na dějiny, jmenuje jednotlivé generace: zakladatelé z Historické skupiny, generace mládí komunismu, generace zapomnění a po ní Husákovy děti. Při popisu životaběhu Jar. Charváta vychází z jeho vlastní autobiografie. Vytýká, že Charvát účelově zdůrazňuje svůj dělnický původ a levicové smýšlení otce a strýce, který byl poslancem za sociální demokracii.

Ovšem na druhou stranu zase Jiroušek účelově a opakovaně s gusem tuto Charvátovu účelovost připomíná. Možná měl uvážit, že levicové smýšlení rodiny ho silně směřovalo k politické levici, že jeho pozdější vstup do KSČ nebyl pouze konjunkturální. Dál sleduje Charváta jako vysokoškolského studenta, zaměstnance archivu Národního muzea, jeho podíl na edici Tvůrcové dějin a jako autora četných hesel Ottova slovníku.

Pro Charvátovu kariéru byla nejdůležitější jeho příslušnost k sdružení mladých levicových historiků Historická skupina. Jiroušek ji správně označuje za zakladatelku marxisticko-leninské historiografie u nás a upozorňuje na vědeckou nedostatečnost jejích členů. Vždyť nedokázali zaplnit svůj časopis Dějiny a přítomnost (1936 – 1938), který vycházel dvakrát do roka.

Jiroušek věnuje pozornost také spolupráci členů Historické skupiny s Vl. Vančurou při tvorbě jeho Obrazů z dějin českého národa. Došel k závěru, že V. Husa, J. Pachta a J. Charvát dodávali spisovateli pouhé kompilace z díla Palackého, Šusty a dalších, aniž by sami přidali cokoliv nového. Jiroušek také dokládá, že sám Vančura nepsal Obrazy jako zbraň boje proti okupaci, v jeho díle nenajdeme jedinou ideologicko-nacionální pasáž. Teprve členové Skupiny chtěli udělat z knihy politický pamflet, aby dokázali svůj podíl na jeho podobě. Uznání svého domnělého spoluautorství se domáhali dokonce v soudním řízení. I soud 80. let ukončil tuto trapnost ordelem, který jakékoliv spoluautorství členů Historické skupiny popřel.

Na činnosti Jar. Charváta za okupace Jiroušek oceňuje jeho redakci Dějin Fr. Palackého a Dějin

Čech a Moravy nové doby. Domnívá se však, že Charvát svou odbojovou činnost zveličuje, také proto, že měla zvýšit jeho důhod.

Hvězdná léta vycházela Charvátovi po roce 1945. Jistě ho k tomu vedla touha po kariéře, ale i tak vzhledem ke svému původu a levicovému mládí a celkovému společenskému ovzduší doby jinou cestou jít ani nemohl. Jeho kariéra akcelerovala po únoru 1948. Charvát začal přednášet na Filozofické fakultě, jako předseda akčního výboru se podílel na personálních čistkách. Z fakulty musel odejít také Zd. Kalista, kterému měl být vděčen za pomoc při své disertační práci. Jistě kromě politického fanatismu hrála při čistkách také úlohu bratrovražedná rivalita mezi vědci, která nezanikla ani dnes.

Vrcholem Charvátovy kariéry je jeho působení jako rektora Vysoké školy pedagogické. Po jejím zániku roku 1959 se vrátil na Filozofickou fakultu, sám si přiznal, že v historiografii se neprosadí a orientoval se na didaktiku a psaní učebnic. V 60. letech se angažoval jako člen ideologické komise OV KSČ v Benešově a v Socialistické akademii. Jiroušek napsal, že jeho poměr k obrodnému procesu byl vlažný. V ideologické komisi stál pasivně na jeho straně, avšak po vstupu vojsk se přidal k dogmatikům, k „normalizátorům“.

Jiroušek posuzuje jeho činnost v 70. letech shovívavě. Ovšem roku 1974 převzal Charvát vedení katedry obecných dějin. Tehdy už nemohl být v hmotné existenci ohrožen, mohl a měl odejít z fakulty. Když už nenašel odvahu proti totalitě vystoupit, rozhodně se na ní neměl podílet.

Poslední kapitolu nazval Jiroušek Vědecké dílo? Otazník za titulem je sarkastický. Jiroušek považuje za Charvátovu nejhodnotnější práci jeho dizertaci o Kryštofu Harantovi. Ovšem na ní je příliš silný i příliš znatelný vliv konzultanta Zdeňka Kalisty. Za hodnotnou také považuje jeho studii Výsledky stávkujících dělníků 1844 v Praze. Oceňuje také Charvátův „zklidňující“ pohled marxisticko-leninské historiografie na Františka Palackého. Na známé publikaci Podblanicko proti okupantům se Charvát podílel dvěma prvními kapitolami. Jiroušek mu vytýká přecenění úlohy KSČ v odboji, dehonestaci agrární strany a přemílání vágních klíšé.

Charvátova učebnice Světové dějiny byla už svou váhou pro žáky nevhodná.

Text nepodněcoval, nekladl otázky, problémy, vedl k pasivitě. Byla předimenzovaná, ale na druhé straně uváděla dostatek potřebných komplexních informací, zvláště z oblasti vědy a kultury. Charvát se věnoval didaktice dějepisu. Ta byla na Filozofické

fakultě upozaděna a celkově se zde hledělo na učitelský směr jako na něco druhořadého. To Charvát odmítal a snad zdařile. Jiroušek se však domnívá, že jeho vliv v dnešní didaktice vymizel.

Charvát užíval nezvyklé a pro studenty přitažlivé vyučovací postupy, jeho přednášky byly živé. Byl to člověk empatický, milý, rozuměl studentskému životu a studenti k němu přicházeli i mimo posluchárny.

V čem byla cesta historika Charváta bludná? Patrně už v tom, že přecenil své schopnosti a snažil se prosadit na vědeckém poli. Přitom však se nesnažil vyvážit nedostatek schopností pracovitostí. Své pokrokové levicové smýšlení nedokázal uchránit před nebezpečím levicového extrému, který vedl k likvidaci skutečné vědy a k protiprávní totalitě. Ovšem po bludné cestě šlo po roce 1945 mnoho intelektuálů i ostatních a částečně a po určitý čas jsme po ní bloudili téměř všichni.

Monografie je doplněna anglickým a českým shrnutím, soupisem pramenů a literatury, jmenným rejstříkem. Ve fotografiích asi neměl autor velký výběr.

Knihu vydalo nakladatelství ARSCI 2011.

Erich Renner

OCHOTNICKÉ DIVADLO NA PODBLANICKU XXX. Z historie ochotnického divadla ve Daměnicích

Daměnice, původním názvem Damijánovice, jsou malou obcí nedaleko Načeradce, dnes s necelou stovkou obyvatel. Je až neuvěřitelné, že tady ve třicátých letech minulého století vznikl velice aktivní divadelní spolek. K tomu, jak se vše seběhlo a vyvíjelo, nám posloužily zachované písemné materiály, zejména pak pokladní deník spolku.

Roku 1923 se sešla skupina nadšenců, dala dohromady ze svých kapes 100 Kč, zvolila předsedou spolku L. Drachovského, ustavila pokladníkem F. Fuksu, objednala divadelní texty a pilně začala zkoušet. O rok později přijal spolek jméno Vrchlický a stal se členem Ústřední matice divadelních ochotníků československých (ÚMDOČ). Registrováno bylo 30 členů. Bohužel nejsou zachovány stanovy spolku. Ze záznamu pokladníka ale vyplývá, že byly pravidelně vybírány členské příspěvky a zápisné od nových členů. Výnosy z představení činily v průměru 200 Kč. První představení se konalo už v březnu roku 1924. Hrál se v hostinci U Dubinů, později U Metzkerů.

V roce 1925 spolek prodal za 250 Kč staré jeviště. Zároveň zakoupil materiál na stavbu nového a plátno na výrobu kulís. Že nešlo o spolek ledajaký, dokazují zaznamenaná vydání. Ochotníci si často v půjčovně v Mladé Vožici objednávali nákladné kostýmy a rekvizity, měli placeného maskéra, odměňovali roznašeče „cedulí“ a pomocníky při přípravě jeviště a sálu před i po představení. Finanční bilance byla vylepšována pořádáním tanečních zábav a plesů. Například tržba z lednového plesu v roce 1927 činila 790 Kč. Není bez zajímavosti, že na něm byla provedena dražba vína a prodávány nové pohlednice obce. Spolek také od počátku členství v ÚMDOČ odebírá formou předplatného časopis Československé divadlo a Věstník ochotnictva československého.

Na jevišti jsou uváděny hry s vesnickou tematikou často oživované zpěvy, ale i operety a hry s tematikou vlasteneckou. Např. Ženská vojna, Darebák, Tomšovic grunt, Vesnický holič, Naše Máňa, Tichý pozorovatel, Druhá míza, Jedenácté přikázání,

Jediný zachovaný snímek daměnických divadelníků (kolem roku 1930).

Za vidinou míru, Ať žije naše republika. V průměru se jednalo až o čtyři premiéry ročně. Roku 1939 byl spolkem věnován příspěvek ve výši 300 Kč na stavbu pomníku obětem 1. světové války.

V období 2. světové války a nacistické okupace v letech 1939 až 1945 spolek divadelní činnosti nevykazoval, ale zrušen nebyl. Vedl dál pokladní deník, ve kterém byl zaznamenán pohyb pouze v drobných položkách. Ale o tom, že zřejmě zcela nečinný nebyl, svědčí zápis v kronice Sboru dobrovolných hasičů Daměnice: „... složitou situaci odlehčovaly koncerty a vystoupení divadelního spolku.“ Skutečnost, jak to opravdu bylo, se nám nepodařilo zjistit.

Poválečná divadelní činnost spolku byla velice plodná. V hostinci U Dubinů již v roce 1945 uvedli ochotníci hry Sládcí, Praha je naše, Za hokynářským krámem a Od anglických panen do kasáren. V roce 1946 následovalo uvedení dalších divadelních titulů: Ticho po pěšině, kterou choďoval a hra s válečnou tematikou Voják, ten se nesmí bát. V tomto období byla provedena také rekonstrukce stávajícího jeviště.

Mezi lety 1947 až 1955 spolek nastudoval a uvedl řadu dalších úspěšných her. Např. Mumraj na vejrovně, Pytlák Mirko, Pro mír na samotách, Na letním bytě, Prohraný život, Poslední muž, Chudák manžel, Nemá kocour pořád posvícení, Vojnarka a Svět je kulatý. Z uvedeného seznamu sehraňných titulů lze odvodit, že tzv. „vyhraný“ soubor postupně zvyšoval i své nároky dramaturgické. V zápisech se objevují i pohostinská vystoupení (Votice, Vracovice).

Rok 1956 byl pravděpodobně posledním, kdy daměničtí diváci mohli na jevišti spatřit své oblíbené herce. Zde také končí pečlivě vedené zápisy v pokladním deníku, které se staly základem pro rekonstrukci existence divadelního spolku Vrchlický v Daměnicích.

Slávka Rýdlová (foto: archiv autorky)

Prameny:

Pokladní deník divadelního spolku Vrchlický; Databáze českého amatérského divadla; Kronika obce Daměnice; Kronika Sboru dobrovolných hasičů.

POD BLANÍKEM

JAK SI ŠEL VÁCLAV VLČEK ZE STŘECHOVA DO KÁCOVA V ZIMĚ PRO LINIÁR. (3) (Z Vlčkovy knihy: Sněhy a ledy)

Později, když jsem už podle předpisu na tabuli zvolna písmeno za písmenem, slovo za slovem maloval, nedalo mi to, musel jsem chvílemi liniár levou rukou z lavice povytáhnouti a na něj se podívat. Až to zpozoroval pan Kahoun, který měl oči černé jako uhel, bystré jako krahulík, tváře bledé a po jedné straně nad slabým knírkem bradavici tmavou jako trnka.

„Co máš pořád s tím pravítkem?“ ptal se, přišel ke mně zezadu.

„Nic,“ zašeptal jsem rozpačitě.

„Snad si v něm chceš prohlédnout svoji kaku? Není potřebí, je krásná.“

Jistě jsem nebyl příliš pěkně učešán, o kadě u mne nemohla být řeč, – ale on sám měl vlasy nad čelem podlíznuté, takže se mu stále potřásaly.

Když v poledne od kostela zahučely zvony a naše vyučování modlitbou bylo ukončeno, přistoupil ke mně Khol.

„No,“ povídal, „držel jsem tentokrát lépe slovo nežli pes púst? Jak se ti líbí liniár?“

„Je hezký,“ šetřil jsem opatrně chválou. „Copak za něj přijde?“

„Tři krejčary.“

„To snad je moc?“

„Moc? Prosím tě! Ani bratru by nemohl být lacinější.“

„Mám jablka, - chtěl bys?“ – „Inu tak.“

Myslíl jsem na něj ovšem již doma i dal jsem mu nyní plnou kapsu jablek, sobě jsem ani jednoho neponechal.

„Zrovna se na člověka smějí,“ liboval si je, „a teď zrovna jsou už vzácná. Budou lepší než sladké dřevo, a toho je za krejcar malý flák.“

„No, jako myší ocásek,“ svědčil jsem, ačkoli

jsem ten pamlsek vídal jenom u jiných, sám jsem si ho nikdy nekoupil.

„Víš co?“ navrhoval mi Khol. „Přineseš mi ještě jednou jablek, a budeme kvít.“

To jsem právě chtěl slyšet. Nedám ani krejcaru, mám takovou pěknou věc zadarmo!

Měl jsem k obědu jenom suchý chlebiček, ale to nebylo nic neobyčejného. Byl černý a už trochu tvrdý, ale dnes mi chutnal jako Adamovi v ráji nejsladší ovoce; můj krásný liniár učinil mne šťastným člověkem.

Opoledne počalo se venku zase chumeliti, a ve škole se dlouho před časem tak zatmělo, že nebylo hrubě možno psát ani čísti. Starý pan učitel nás konečně pustil domů.

Když jsme s dvěma zlivskými soudruhy měli městečko za sebou a kráčeli řadou po pěšině, které ovšem nebylo viděti, prohodil Tajčmon: „Táhneme jako tři králové.“

„A ty jsi ten černý vzadu,“ odvětil mu bratranec Frantík, „hlavu máš tak důkladně ovázanou, že ti z toho čouhá jen brada a nos.“

„Proč si to taky tak neuděláš?“

„Nebojím se, že zmrznu. Co pak je taková zima, že musíš mít i rukavice?“

„Rukavice, brachu, jsou dobrá věc.“

„Ještě jsem jich neměl na ruce, a jsem taky živ,“ prál Frantík.

„A u nás nejsou v celém domě a nikdy nebyly,“ přisvědčoval jsem mu.

„Rukavice jsou dobrá věc,“ opakoval Tajčmon, - „vaši tátové jsou usedláci, ale držgrešlové a mamonáři, že vám ani rukavic nedopřejou, - radši ať vám ozábnou ruce.“

Bratranec se ho dočkal.

„Zač pak je tenhle tvůj pár?“ ptal se. „Za tolar nebo za dukát?“

„Zadarmo. Je to domácí dílo.“

Ovšem byly u celého páru jenom dva prsty – palce.

„Co je u vás zadarmo,“ štiplavě mluvil Frantík, „na tom by naši tátové moc neušetřili. A ty, abys věděl, drbej se o koryto, ne o naše táty.“

Zdvihl ruce, - a už letěl Tajčmon s pěšiny dolů do závěje. Nepokazil hru, ještě se na sněhu jak široký tak dlouhý rozložil.

„Na mou kuši,“ řekl, „leží se tu měkčeji než na prachové peřině.“

Vylezl nespěchaje, oklepával si sníh – a na jednu strčil do mne, snad jen proto, že měl ke mně blíže než k Frantíkovi. Octnul jsem se v závěji, docela nevinně, vzal jsem

to také za žert, ale Tajčmonovi mělo být oplaceno.

Tak to začalo hned u Kácova. Byli jsme jenom tři, ale dováděli jsme za deset; když jsme se dostali ke Zlivi, byli jsme netoliko na celém těle od sněhu provlhlí, ale také do potu určení.

„Čert mi vás byl dlužen, kluci,“ povídal jsem. „Ale teď už budu dělat dobrotu a od vás si odpočinu.“ Dobrou noc –

„A pytel blech na pomoc!“ doložil Tajčmon na rozloučenou.

(Příště dokončení.)

Václav Viček

Pod Blaníkem, ročník VIII.,

1928 – 29, č. 9 a 10

REGIONÁLNÍ LITERATURA

VYŠEL ALMANACH O VÝTVARNÝCH AKTIVITÁCH NA VLAŠIMSKU

Milovníci výtvarného umění si v letošním roce připomněli dvě kulatá výročí – pět let od otevření Podblanická galerie ČSOP a založení jejího klubu přátel a patnáct let od založení výtvarné tradice výtvarných plenérů – společné tvorby či vystavování výtvarných děl výtvarníků se vzta-

hem ke kraji blanických rytířů. Nenápadně se ke dvěma předchozím výročí přidalo i 165 let od vybudování Vlašimské brány, ve které je Podblanická galerie umístěna. Z mnoha aktivit uskutečněných v tomto dvojjubilejním roce chceme upozornit na vydání Almanachu, který shrnuje a zejména obrazově připomíná organizované výtvarné aktivity ve Vlašimi.

Již v roce 1974 byla ve Vlašimi založena pobočka Klubu přátel výtvarného umění, kde řada občanů našla určité naplnění svých kulturních zájmů a do našeho města se dostala s prezentací svého díla řada významných výtvarníků. V roce 1975 měla vlašimská pobočka 63 členů, v letech 1988 a 1990 celkem 74 členů. Klub organizoval ve Vlašimi výstavy, besedy, přednášky, zájezdy a soutěže pro děti.

Na aktivity pobočky Klubu přátel výtvarného umění, jehož činnost v devadesátých letech minulého století vyhasla, navázal po letech Klub přátel Podblanické galerie. Po rekonstrukci Vlašimské brány v roce 2006 položili základ skupiny zájemců o výtvarné umění Vladimír Bezdička, Jiří Hostek, Vladimír Motyčka, Josef Moudrý a Stanislav Příhoda. V současné době má klub dvacet aktivních členů, kteří se v bráně scházejí na pravidelných akcích „Ho-

dinka v ateliéru“, organizují besedy o výtvarném umění, pořádají výstavy i další kulturní záležitosti, včetně zájezdů po regionálních výtvarných památkách.

Aktuálně vydaný Almanach, na jehož tisk finančně přispěl Středočeský kraj a který sestavil vlašimský výtvarník a pedagog Stanislav Příhoda, přehledně připomíná společné výtvarné aktivity na Vlašimsku za uplynulých čtyřicet let. Je také výrazem poděkování všem, kteří se podíleli na vybudování galerie i organizaci výtvarných projektů, a je hodnotnou vzpomínkou na výtvarníky, kteří se podí-

leli na zajišťování „plenérů“ či věnovali svoje umělecké dílo k vystavení v Podblanické galerii. Publikace je bohatě vybavena historickými i současnými fotografiemi, na kterých se jistě poznají členové bývalého Klubu přátel výtvarného umění i současného Klubu přátel Podblanické galerie.

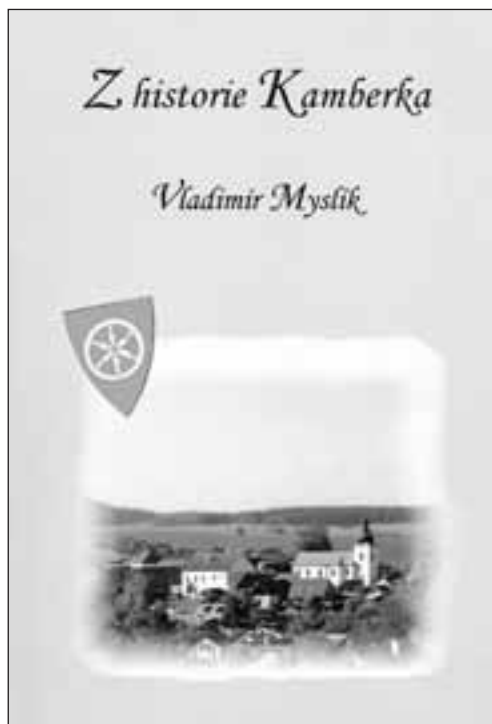
Almanach, který vyšel ve velmi omezeném nákladu, je k dostání v ekoobchůdku Podblanického ekocentra ČSOP (naproti Vlašimské bráně).

Jan Urban

Z HISTORIE KAMBERKA

Obecní úřad v Kamberku vydal v letošním roce publikaci *Z historie Kamberka*, jejímž autorem je Vladimír Myslík. Jedná se o práci, která je vystavěna především na podrobném zpracování a do velké míry i zpřístupnění základních historických pramenů, jakými jsou mimo jiné Soupis poddaných podle víry, Berní rula, Tereziánský a Stablní katastr. Podává zevrubný přehled o vývoji držby majetku v Kamberku a zasazuje dějiny obce do širších souvislostí českých dějin. Podrobně se také věnuje heraldice šlechtických majitelů zdejšího majetku. Kromě dějin samotné obce Kamberk je v knize věnován prostor také nejbližšímu regionu, jsou v ní připomenuty kromě mnoha jiných zajímavých dat například kostely, tvrze či zaniklé osady v okolí obce. Publikace si určitě zaslouhuje čtenářskou pozornost především pro zpřístupnění množství, pro laické zájemce často hůře přístupného, pramenného materiálu k dějinám obce Kamberk.

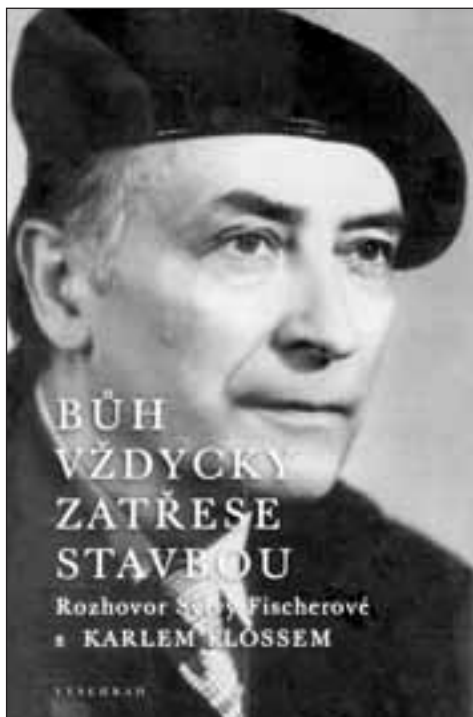
Radovan Cáder

BŮH VŽDYCKY ZATŘESE STAVBOU

Filosof Karel Floss, docent Olomoucké univerzity, se po přestěhování do Sázavy stal jednou z jejích výrazných osobností. V roce 2003 získal cenu města za založení a vedení nadace Prokopios a propagaci Sázavy a její historie na mezinárodním poli. Do Sázavy přivedl během

dvaceti ročníků Letní filozofické školy celou řadu osobností v čele s prof. Z. Neubauerem nebo I. M. Havlem a dalších. V anotaci ke knize *Bůh vždycky zatřese stavbou*, kterou v březnu tohoto roku vydalo nakladatelství Vyšehrad, je psáno: „Co je v životě hlavní cesta a co je epizoda;

kdo jsou směrodatní lidé a k čemu potřebujeme křesťanství a jeho hořké pravdy; jak čeká Bůh a nakolik se lze pro člověka obnažit, a k čemu je to dobré? Knižní rozhovor Sylvie Fischerové s filozofem Karlem Flossem představuje nezvykle otevřený dialog o zákrutách životních cest, plný zásadního tázání stejně jako průhledů do kulturního života české společnosti v minulých desetiletích, v nichž jsou představeny mj. aktivity olomouckých dominikánů, počátky Charty 77 i peripetie v životě Josepha Ratzingera, nynějšího papeže Benedikta XVI., jejichž svědkem Karel Flosse byl.“ Četl jsem si v duchu jedním dechem celou tu náročnou knihu charakteristickým hlasem Karla Flosse, který důvěrně znám, stejně jako čtu knihy Jana Wericha, Miroslava Horníčka či Jiřího Suchého. Otevřenost, s jakou se tento pedagog, katolický filozof a také sociálně demokratický politik zpovídá čtenáři, je pro mě překvapující a velmi, velmi sympatická.

Milan Štědra

KRÁL KOMIKŮ VLASTA BURIAN

Nakladatelství XYZ, s. r. o. Praha vydalo tuto knihu od autora Emila Artura Longena, vl. jm. Emila Artura Pittermanna (27. 7. 1885 – 24. 4.

1936). Osobnost Vlasty Buriana, vl. jm. Josefa Vlastimila Buriana (9. 4. 1891 – 31. 1. 1962), jako významného českého divadelního a filmového herce, sportovce, zpěváka, divadelního ředitele a divadelního a filmového režiséra, podnikatele, spisovatele a imitátora je ve velké většině veřejnosti všeobecně známa. Jeho životní pouť uvádí Longenova kniha.

Z hlediska našeho regionu je zajímavější postava autora této knihy, Emila Artura Longena, syna významného veřejného činitele ve Vlašimi Dr. Václava Pittermanna. Autor této publikace prožil své mládí ve Vlašimi, domě čp. 264, Pláteníkově ulici, kde dnes najdeme Podblanické ekocentrum ČSOP. Autor po absolvování gymnázia v Benešově od roku 1904 studoval na Akademii výtvarných umění v Praze, odtud byl v roce 1908 vyloučen za kázeňské přestupky. Již za studií v roce 1907 se podílel na vytváření malířské skupiny Osma, jejími členy byli např. také Emil Fiala a Bohumil Kubišta. Později E. A. Longen v Divadle Vlasty Buriana působil jako dramaturg, herec a autor úspěšných komedií, z nichž některé byly i zfilmovány.

Ve filmu se E. A. Longen kromě herecké a režisérské práce proslavil nejvíce jako scenárista (*Nezlobte dědečka*, 1934, *Studentská máma*, 1935) a autor námětů (*C. a k. polní maršálek*, 1930, *Anton Špelec, ostrostřelec*, 1932). Longen publikoval také fejetony a články z oblasti divadelnictví, proslavil se i jako spisovatel.

Jako první například označil Vlastu Buriana již v roce 1927 přídomek „král komiků“.

Stejně nakladatelství vydalo v roce 2008 Longenovu knihu *Můj přítel Jaroslav Hašek*.

Josef Moudrý

ZPRÁVY A SDĚLENÍ

ZPRÁVY ZE ZÁCHRANNÉ STANICE PRO ŽIVOČICHY ČSOP VLAŠIM

Jakmile podzim zbarvil listí do žluta, červena a oranžova, vítr jej z korun stromů začal postupně vyčesávat a o slovo se přihlásily první mrazíky, v Záchraně stanici pro živočichy ČSOP Vlašim nastala, jako každoročně, ježčí sezóna.

Pozdní ježčí mláďata, která během podzimu mohou už jen stěží dorůst na váhu dostatečnou pro úspěšné přezimování, tedy na více jak 600 g, potřebují lidskou pomoc. Mnohdy stačí nabídnout jim vhodnou potravu v jejich přirozeném prostředí. Tak jim snadno můžete

Posila týmu pracovníků Záchraně stanice pro živočichy MVDr. Martina Vondráčková s jedním z pacientů, puštíkem obecným (foto: Vít Kaštálek).

I v letošním roce nám pomáhali dobrovolníci a praktikanti z vysokých škol. Na snímku dobrovolnice Lucie Štefanská s hospitalizovaným ježkem západním, již vypuštěným zpět na svobodu (foto: Kateřina Knotková).

pomoci i Vy, přímo na Vaší zahradě. Ježci při dostatku potravy rychle přibírají. Předkládáním masových konzerv, vařeného kuřecího masa, kočičích granulí a podobného krmiva pomůžete navíc nejen pozdním mláďatům, ale i dospělým ježkům.

Příliš malé, zraněné nebo nemocné ježky je vhodnější odchytit a převézt do Stanice. Zde ježky ošetříme a také dokrmujeme. Pokud to počasí dovolí, vyléčené a velké ježky vypouštíme ještě před zimou zpět do volné přírody. Ostatní ježci zůstávají ve Stanici až do jara. Záchranou zraněných ježků a pozdních mláďat se snažíme kompenzovat velké úhyny ježků na pozemních komunikacích. Od začátku září do půli října tohoto roku jsme tak do Stanice přijali již na čtyřicet ježků.

Donedávna jsme pozdní ježčí mláďata zimovali v prostorách Stanice ve Vlašimi. Tento rok o ně ale pečujeme již v novém léčebném

areálu nedaleko obce Pavlovice. Zde mají více prostoru a především i větší klid. Od začátku října se zde navíc otevřely dveře nové veterinární ordinace, čímž se výrazně zkvalitní péče o zraněná zvířata, a to především vymizením nutnosti přepravy zvířat k ošetření. Dále se tak veterinární péče značně urychlí a budeme moci lépe operativně řešit náhlé zdravotní komplikace léčených zvířat a jejich pravidelné veterinární kontroly.

Doposud Stanice úzce spolupracovala s veterinární klinikou v Benešově, MVDr. Vašákem, právě i díky jehož péči se podařilo řadu pacientů vyléčit a navrátit zpět do volné přírody. Projekt výstavby nové léčebné části stanice finančně podpořený z Operačního programu Životní prostředí, Středočeským krajem, Městem Vlašim a společností Lesy ČR s.p. nám ale naskytl možnost vlastního veterinárního zázemí. Ve stanici tak kromě léčebných voliér

Jedním ze vzácnějších pacientů naší Stanice byl i zvláště chráněný bukač velký přijatý v půli listopadu (foto: autorka).

Prof. MUDr. Jan Pirk, DrSc., přednosta Kliniky kardiovaskulární chirurgie IKEM a současně přednosta Kardiocentra IKEM vypustil 24. září t.r. u Konojedského rybníka za účasti veřejnosti krkavce velkého, kterého jsme uměle dokrmovali v naší záchranné stanici (foto: Kateřina Knotková).

a zázemí pro zvířata vyrostla také nová veterinární ordinace s operačním sálem.

Od října tohoto roku zde začala ordinovat MVDr. Martina Vondráčková, která dlouhodobě vykonávala praxi na univerzitní veterinární klinice v Brně u specialisty na léčení ptáků MVDr. Viktora Tukače, CSc. Kromě volně žijících živočichů bude tato veterinární lékařka ošetřovat také domácí zvířata, exotické ptactvo apod.

Velmi děkujeme MVDr. Vašákovi za skvělou spolupráci a dále děkujeme Vám všem za podporu záchrany zraněných a jinak postižených volně žijících živočichů. Právě díky Vašim darům a pomoci se daří Záchranou stanicí pro živočichy dále provozovat. I díky Vám se podařilo Stanici inovovat. Doufejme tedy, že budete se službami nové veterinární ordinace spokojeni.

Pokud naleznete zraněného nebo jinak postiženého volně žijícího živočicha, volejte, prosím, i nadále na pohotovostní telefon naší Záchrané stanice pro živočichy 777 800 460. Pokud máte zájem o ošetření Vašeho zvířecího mazlíčka, kontaktujte přímo MVDr. Martinu Vondráčkovou na tel.: 605 731 140 či

e-mail: vondrackova@csop.cz. Více informací o nově otevřené veterinární ordinaci naleznete na internetových stránkách www.veterina-vlasim.cz.

Pokud chcete podpořit činnost Záchrané stanice pro živočichy ve Vlašimi i Vy, a podílet se tak na péči o zvířecí pacienty, můžete tak učinit odesláním finančního daru na účet č.: 322147339/0800 nebo dárcovské SMS ve tvaru DMS ZVIREVNOUZI VLASIM na číslo 87777 (účtování DMS: 30 Kč, Záchraná stanice obdrží nejméně 27 Kč). Můžete přispívat také pravidelně každý měsíc po dobu jednoho roku – odesláním dárcovské SMS ve tvaru DMS ROK ZVIREVNOUZI VLASIM na číslo 87777 (každý měsíc Vám bude automaticky odečtena částka 30 Kč, Záchraná stanice obdrží nejméně 27 Kč). Pomoci můžete ale také darem materiálním, například v podobě krmení, plyšových zvířátek pro osiřelá mláďata savců apod. Děkujeme.

Pokud naleznete zraněného nebo jinak postiženého volně žijícího živočicha, volejte, prosím, naši Záchranou stanicí pro živočichy na pohotovostní telefon 777 800 460.

Michala Musilová

PODBLANICKÝ PLENÉR POPATNÁCTÉ

Již patnáctý ročník Podblanického plenéru se uskutečnil v sobotu 17. září t.r. na dohled Vlašimské brány v zámeckém parku ve Vlašimi, zarámován slunečným letním počasím. V rámci Dnů evropského kulturního dědictví zde svá výtvarná díla vystavilo 18 dospělých a 58 dětských malířů. Z místních to byli (abecedně): Josef Buršík, František Kocura, Antonín Král, Jana Pavelková, Stanislav Příhoda, Drahomíra a Jaroslav Svobodovi, Stanislav Vrtiška (všichni z Vlašimi) a děti z vlašimských mateřských škol (Velíšská a Na Tenise, Domašín, K Vodárně a Kolonka), dále Iva a Vít Švajcovi z Trhového Štěpánova, František Mrkvička z Bořeňovic, František Matula z Dolních Kralovic. Ze vzdálenějších míst Čech přijeli Ladislav Kulhavý, Vladimír Všečetka a Stanislav Hachran z Prahy, Josef Bolek z Milevska, Milan Borecký

Podblanický plenér využil zákoutí zámeckého parku u Vlašimské brány.

Výtvarná díla si prohlédlo kolem dvou set osob – zejména svatebčanů a návštěvníků zámeckého parku.

Na jubilejním Podblanickém plenéru se podíleli dospělí i děti.

z Čelákovic a Josef Vejvoda z Kladna. Hosty setkání byli zástupci Sdružení výtvarníků ČR Štefan Škapík (předseda), Jaroslava Jáněová (jednatelka) a malíř Zdeněk Veselý.

Výstavu obrazů zpěvem a hrou doprovázeli František Benák a Michaela Havelková, svým vystoupením také přispěli k pěkné atmosféře děti z Mateřské školy Na Tenise pod vedením Hany Pavelkové a Míly Stodolové. Všichni dospělí i dětské vystavující obdrželi pamětní list na tuto jubilejní událost, dětem nadto udělaly radost omalovánky z Kraje blanických rytířů. Vystavená díla zhlédlo přibližně dvě stě návštěvníků včetně několika nevěst a ženichů

a mnoha svatebčanů. K dostání byl také aktuálně vydaný Almanach o výtvarných aktivitách na Vlašimsku (viz článek v regionální literatuře v tomto čísle Pod Blaníkem), stručný katalog všech předchozích ročníků Podblanického plenéru a výtvarně zaměřené publikace Českého svazu ochránců přírody Vlašim. Jubilejní ročník Podblanického plenéru byl zakončen zhodnocením akce a besedou s výtvarníky v ateliéru Podblanické galerie ČSOP ve Vlašimské bráně. Akci finančně podpořil Středočeský kraj.

Stanislav Příhoda, Jan Urban
(foto: Vít Švajcr)

DO TOHOTO ČÍSLA PŘISPĚLI

Mgr. Radovan Cáder, Muzeum Podblanicka, Zámek 1, 258 01 Vlašim (muzeum-vlasim@iol.cz)

Ing. Pavel Jakubův, Český svaz ochránců přírody, Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim
(pavel.jakubuv@csop.cz)

Ing. Mgr. Martin Kludys, Správa CHKO Blaník, Vlašimská 8, 257 06 Louňovice pod Blaníkem
(martin.klaudys@nature.cz)

Josef Korn, Dubějovická 353, 257 63 Trhový Štěpánov (mistostarosta@trhovystepanov.cz)

Mgr. Jaromír Košťák, J. Morávka 423, 254 01 Jílové u Prahy (jaromir.kostak@seznam.cz)

Josef Moudrý, Pod Trať 1556, 258 01 Vlašim (moudry.vlasim@seznam.cz)

Bc. Michala Musilová, Český svaz ochránců přírody, Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim
(michala.musilova@csop.cz)

PhDr. Jindřich Nusek, Muzeum Podblanicka, Zámek 1, 258 01 Vlašim (muzeum-vlasim@iol.cz)

Ing. Pavel Pešout, Český svaz ochránců přírody, Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim
(pavel.pesout@csop.cz)

Ing. Pavel Procházka, Muzeum Podblanicka, Zámek 1, 258 01 Vlašim (hippolais@seznam.cz)

Mgr. Stanislav Příhoda, Dolnokralovická 1298, 258 01 Vlašim (standa.prihoda@volny.cz)

Slávka Rýdlová, Bezručova 1257, 256 01 Benešov

Milan Štědra, Anenská 171, 285 06 Sázava nad Sázavou (m.stedra@email.cz)

Mgr. Jan Urban, Český svaz ochránců přírody, Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim
(jan.urban@csop.cz)

Jaromír Vlček, Dalkovická 244, 257 63 Trhový Štěpánov (vlcek@post.cz)

PŘEHLED PLÁNOVANÝCH AKCÍ MUZEA PODBLANICKA A ČSOP VLAŠIM

MUZEUM PODBLANICKA – ZÁMEK VLAŠIM

<http://www.muzeumpodblanicka.cz>

VÝSTAVY

Otevřeno: 9.00 – 12.00 h., 13.00 – 16.00 h. (pondělí zavřeno).

Čtvrtek 15. 12. 2011: Malujeme s muzeem. Vyhodnocení soutěže a předávání cen.

Do 30. 12. 2011: Betlémy skleněné i jiné. Betlémy jsou převážně z oblasti sklářského Železnobrodsko. Budou zastoupeny také betlémy tvůrců z Vlašimska.

PŘEDNÁŠKY

Zámek Vlašim, začátek v 17.00 h.

Úterý 13. 12. 2011: PhDr. Ivana Preislerová: Vlašim mezi světovými válkami

KONCERTY

Zámek Vlašim.

Čtvrtek 8. 12. 2011: Šťastné vánoce. Vánoční koncert. Jakub Pustina – baryton, Richard Pohl – klavír, Michal Špalko – klarinet. Začátek v 19.00 h.

Otevřené expozice: Zámecké parky; Historie zámku Vlašim; Příroda Podblanicka; Zrcadlo minulosti – dlouhodobá výstava; S přesnou muškou – tradice lovectví a zbrojařství, Tajemství sklepení, Město pod věží aneb Vlašim na dlani.

Pobočka Benešov, Malé náměstí 74, 256 01 Benešov, tel.: 739 203 301

Služby pro veřejnost: 9.00 – 12.00 h., 13.00 – 16.00 h. (pondělí zavřeno).

Do 7. 1. 2012: Vánoce v muzeu. Betlémy a vše co s nimi souvisí. Ukázky tvorby betlémů z vizovického těsta.

Otevřené expozice: Expozice města Benešova a okolí; Náš pluk

Pobočka Růžkovy Lhotice, Zámek 1, 257 65 Čechtice, tel.: 317 842 927

Otevřeno od 3. května, úterý – neděle, 9.00 – 12.00 h., 13.00 – 16.00, na objednání

Otevřené expozice: Hudební tradice Podblanicka

Exteriér: Procházka krásnou zahradou

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA.

ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY VLAŠIM

<http://www.csopvlasim.cz>

Ozvěny Ekofilmu ve Vlašimi

Každý poslední čtvrtek v měsíci proběhne v přednáškovém sále Podblanického ekocentra ČSOP Vlašim promítání oceněných snímků z Ozvěn Ekofilmu. Začátek promítání v 17.00 h., vstup volný.

26. 1. 2012: Vysoké Tatry – divočina zamrzlá v čase

23. 2. 2012: Architekt odpadu

29. 3. 2012: Čechy – země stovek rybníků

26. 4. 2012: Požehnaný hnůj – neobyčejný příběh hovínka

31. 5. 2012: Nová hra

28. 6. 2012: Co zaplatíme za budoucnost

Více informací o snímcích a krátké upoutávky ke zhlédnutí oceněných snímků naleznete na www.ekofilm.cz.

Stálá výstava Vlašimský zámecký park (ve Starém hradu). Výstava kolorovaných rytin A. Pucherny s historickými motivy parku, informační panely a exponáty k historii parku, jeho obnově, přírodních zajímavostech apod., vyhlídková věž. Výstava je součástí exkurzního okruhu vlašimským zámeckým parkem zajišťovaného Podblanického infocentrem.

Podblanická galerie. Stálá výstava podblanických umělců ve Vlašimské bráně. V květnu a září otevřeno v sobotu a neděli, v období od 1. 6. do 31. 8. denně, po předchozí dohodě i mimo sezónu. Provozní doba: 10.00 – 12.00 h., 13.00 – 16.00 h.

Činnost a akce Podblanického ekocentra ČSOP Vlašim – krajského střediska environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty – podporuje Středočeský kraj.

Středočeský kraj

EKOOPORADNA – Poradenství a pomoc v otázkách životního prostředí.

Přízemí Podblanického ekocentra ČSOP, Pláteníkova 264, Vlašim, vlevo za hlavním vchodem.

Osobně: **pondělí až pátek, 9.00 – 12.00 h., 13.00 – 17.00 h.**

Přísemně e-mailem: ekoporadna@csop.cz

Telefonicky: **317 845 169, 317 845 965**

Webové rozhraní: <http://www.csopvlasim.cz/ekoporadna>

EKO OBCHŮDEK A E-SHOP

Ekoochůdek – Přízemí Podblanického ekocentra ČSOP,
Pláteníkova 264, Vlašim, vlevo za hlavním vchodem.

OTEVŘENO

pondělí 9.00 – 12.00 h., 13.00 – 15.00 h.

úterý 9.00 – 12.00 h., 13.00 – 17.00 h.

středa 9.00 – 12.00 h., 13.00 – 17.00 h.

čtvrtek 9.00 – 12.00 h., 13.00 – 17.00 h.

pátek 9.00 – 12.00 h., 13.00 – 15.00 h.

v období od 1. 5. do 30. 9. také o víkendech (10.00 – 12.00 h., 13.00 – 16.00 h.)

E-SHOP: <http://www.csopvlasim.cz/eshop/>

NABÍZÍME

- vlastivědnou a přírodovědnou literaturu, plakáty
- biopotraviny z ekologického zemědělství (káva, čaj, čokoláda, sladkosti, třtinový cukr, bylinné a dětské čaje Sluneční brána, biovíno z Moravy a další)
- potraviny z konopí (pochoutky, pivo, limonády, konopný olej lisovaný za studena), konopnou kosmetiku Cannaderm a další textilní výrobky z konopí,
- ekologické čisticí prostředky Qalt Excel (středočeský výrobce Qalt Rakovník, s. r. o.) a Ecover
- originální ručně malovaná trička z Ateliéru Ella Erba (Jitka Němečková, Chotýšany)
- keramiku: hrnečky, svícný, aromalampy (ruční práce, vyrábí Ivana Syslová, Chotýšany)
- šperky: originální ruční práce – náušnice, náramky, soupravy
- řemeslné výrobky, ptačí budky, krmítka, domečky pro hmyz, krmivo pro ptáky a další k přírodě i člověku šetrné výrobky.

Blíž přírodě

Pojďte s námi na výlet
www.blizprirode.cz

Na desítkách míst v ČR jsme se podíleli na otevření nových přírodně cenných naučných stezek ■ Přispíváme k obnově původních ekosystémů na rašeliništích Cínovecký hřbet, Velké tetřeví tokaniště a rašeliniště U jezera ■ Rozvíjíme environmentální výchovu a informovanost o ochraně přírody a životního prostředí ■ Jsme generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody a projektu Revitalizace rašelinišť v Krušných horách s DAPHNE ČR.